

*Dažnai sustodavau prie laukinio sodo, vešinčio ramiausioje
kalnų įduboje... Bangavo netvarkingai suaugę atžalyno šerai
ir sklido aitrus priešiškos žemės kvapas, žemės, kuri gyveno nuošliai,
savo ritmu, ir priminė žvérį su baisiais dantimis.*

ŽANAS ŽIONO

*Neleiskite mums tariamai nusidėti, juk žinote,
kiek tikrų nuodėmių tenka atremti.*

OLIVERIS GOLDSMITAS

PROLOGAS

Vieni kvapai, kaip antai citrusinių vaisių žievelė arba gaius mėtų aromatas, dvelkteli ir ūmai pradingsta. Kiti primena keistas sirenų dainas – tai miške pasislėpusios žibuoklės, pavasario lietaus nuprausti irisai. Dar kiti kvapai atgaivina veik pamirštus prisiminimus. Bet štai yra tokią kvapą, kurie tarytum atskleidžia visą tiesą apie žmones ir vietas, kurių niekada nepamiršai. Tokie kvapai sukausto laiką.

Man šį kvapą įkūnija Martos kvepalai „Lavande de Nuit“*. Dvelktelėjus pirmajam svaiginančiam heliotropo aromato pustoniui, pajunti sumišus migdolų ir gudobelų kvapą, prikeliantį vaizdus ir garsus, skonį ir jausmus, sklindančius vienas paskui kitą: levandų laukai, cukruoti sausainiai, pievų gėlės, nuo medžių sklindantis grigališkasis vėjo chorallas, sidabru mirgančios alyvmedžių arkados, vis dar išilęs vidurnakčio sodas ir paslaptys, skleidžiančios saldų muskusinį aromatą.

Šie kvepalai – tai mano gyvenimo esencija. Kai jি uodžiu, aš vėl dešimties, vieną tų ankstyvos vasaros dienų, guliu Kadagyne ant žolės, kai pirmieji pietiniai pavasario vėjai išildo žemę ir viltingai sušvelnina orą. Man dvidešimt, ranka nusibraukiu ilgus plaukus ir einu link savo mylimojo. Man trisdešimt, keturiasdešimt, penkiasdešimt. Šešiasdešimt, ir aš išsigąstu...

Kaip galima bijoti kvapo?

* Naktinė levanda (*franc.*; čia ir toliau – vert. past.).

1

Šių jūros kyšo nuraudusios uolos, žemiau Marijos viešbučio, kuriame apsistojome, balkono žaižaruoja po kaitrios dienos likusios žarijos.

Šiame pietiniame šalies pakrašty, atokiai nuo mistralio sūkurių, vakaras nusileidžia kaip klampus skystis: iš lėto, sunkiai ir tyliai. Kai čia atvykau, iš pradžių slogi tvankuma neleido užmigtis – naktis prislégė kaip antkapis.

Dabar užmiegu praėjus vos kelioms valandoms, sapnuoju tai, kas liko praeityje: ant kalvos įsikūrusį kaimelį, šlamančius medžius. O tada ir vėl nubundu, vėl prisimenu.

Neįmanoma suprasti, ką reiškia likti su žmogumi, kuris padarė kažką siaubingo, kol tai nenutinka tau pačiam. Niekada nežinai, ar blogiausia jau praeity, ar dar kažkas nutiks, nors šią akimirką tetrokštis juo pasitikėti.

Išvykti iš Prancūzijos negalime, todėl, norėdami būti geresnėje vietoje, vis dar esame čia. Kai čia atvykome, buvo pats vasaros įkarštis. Tviskančioje šviesoje išpuoselėtų baltutelių jachtų

sukeltas deimantinis srautas raižė tamsiai mėlyną vandenį, o aliejumi įtrinti kūnai svilo ant smėlio, kuris savo spalva priminė medų ir auksą. Išilgai visą pakrantę atskirais balsais plyšavo ir vėl sinkopavo džiazo festivaliai. Nesuskaičiuojamos, bevardės slinko dienos.

Sezono dykaduoniai išsiskirstė iki kitų metų, jie rugsėjį leis prašmatnesnėse vietose, o mes pasilikome. Trumpalaikį prie-globstį radome kadaise didingoje *Belle Époque** stiliaus viloje, pastatytoje ant uolėtos atodangos, netoli Kasio žlankos esančio iškyšulio. Ponia Žosana liovėsi klausinėjusi, ar ketiname likti dar savaitę aptriusiusiame jos pensione. Tikrovė tokia, kad mes vis dar čia. Savaime aišku, ji paprasčiausiai pasakys, kada mūsų buvimas taps nepageidautinas.

Pietaujame pajūrio kavinėje. Visi spėlioja, ar ilgai dar ji bus atidaryta. Paskutinius keletą vakarų mes buvome vieninteliai lankytojai.

Mes geriame vyną ir knėbčiojame alyvuoges. Kalbamės retai. Ilgiausias dialogas mezgas su mandagių padavėju.

Domas labai stengiasi.

- Ar šiandien vaikščiojai?
- Aš visuomet vaikštau.
- Kur éjai?
- Į kalnus.

Vaikštai rytais, nors kartais negrįžtu iki vidurdienio.

Einame gultis anksti, o tada nuklystame į svajones, į vietas, kurios išties ne tokios, kaip atrodo. Šiuryt, dar nepakirdusi iš miego, buvau kupolo formos oranžerijoje, primenančioje savo pačios šmékla:

* Gražioji epocha (pranc.) – XIX a. pab. ir XX a. pr. sandūroje kilusi Europos kultūrinio gyvenimo banga, prieštaraujanti nusistovėjusioms normoms.

nuo laiko apsitraukę langai, kiti stiklai išdužę, spindi pasiruošę sukristi, iškrypusios ir surūdijusios geležinės konstrukcijos. Kadagyne tokį rūmų nėra, tačiau būtent ten aš buvau.

Sapne, kai mėginau ištiesinti sulinkusias geležines lentynas, virš mano galvos čaižiai džerkštelių stiklas, be paliovos stengdamasi ištiesinti surūdijusį metalą, jaučiau vis didesnį nusivylimą. Per išdužusį stiklą mačiau kalnų klostes tartum foną, kaip ir realybėje.

Dienos metu stengiuosi negalvoti apie paliktus namą, sodą ir kalvos šlaitą, o tai reiškia, kad protas mano mintis privalo įveikti slapta. Teisybė, mėginimas tai padaryti ne visada būna sekmingas. Kartais apie nieką kitą negalvoju, tik apie tai, ko netekome. Galbūt viskas liko kitoje šalyje, o ne kelios valandos kelio šiaurės kryptimi nuo ten, kur dabar esame apsistoję.

Kadagynas. Žemės sklypo pavadinimas klaidinantis, nes gali rasti tik vieną žemaūgi kadagi, vargu ar pakankamai didingą, kad pateisintų šį garbingą vietovardį. Tikriausiai už to pavadinimo slepiasi kokia nors istorija. Daugybė pasakojimų sklinda apie šias žemes.

Kaimelyje, dešimt minučių kopimo į kalną, kiekvienas tenykštis gyventojas turi ką papasakoti apie Kadagyną: pašte, prie baro, kavinėje, bendruomenės salėje. Tos vietovės medžių šlamesys buvo vietas žmonių vaikystės muzika, stebuklingas šnarėjimas, gebantis atvésinti kaitriausią popietę. Kadaisė vyno rūsys garsėjo savuoju *vin de noix*, saldžiu riešutų likeriu. Vėliau ši vieta ilgai stovėjo uždaryta, dunksojo ant kalvos kaip pasakų pilis, melsdama neteisėtų sprendimų, nes teisėti argumentai dėl nuosavybės teisių žlugo Avinjono notarų biure. Vietiniai pirkėjai vengė šito objekto, o klientai iš užsienio atvykdavo, pasižvalgydavo ir išvykdavo.

Tai nėra paprasčiausias pastatas. Formaliai suprojektuotas kaip *un hameau*, nedidelė gyvenvietė, trijų dalių gyvenamasis ūkininko namas susideda iš pristatyto mažo svirno uždarame kieme, darbininkų trobelių eilės, nediduko akmeninio svečių namo kitoje tako pusėje bei daugybės kitų smulkių priestatų.

– Šią vietą gaubia ypatinga atmosfera, – pasakė agentas vieną gegužės rytą, kai pirmą kartą atvykome į Kadagyną.

Rozmarinų gyvatvorė žydejo ryškiais pikantiškais žiedais. Už jos į levandų lauką vedė kiparisų takas. Ir galiausiai Gran Liuberono mėlynų kalvų klostės – kiekvieną peizažą užbaigiantis pagrindinis motyvas.

– Šioje valdoje teka šaltiniai.

Tai daug ką paaiškino. Kaip paslėpto vandens įrodymas, šalia pagrindinio namo vartų augo trys dideli platanai: be vandens jie nebūtų suvešęję tokie aukšti ir tvirti.

Domas paėmė mane už rankos.

Abu įsivaizdavome tą patį: mūsų svajonių gyvenimas tekėjo ant žvirgždėtų takų, vedančių link pavėsingų ąžuolų, pušų ir figmedžių, šalia sodo su apkarpytais dekoratyviniais medžiais ir iš akmens sumūrytu tvorą, žyminičių ūksmingas vietas, iš kur atsiveria vaizdas į platų slėnį, arba kalno viršuje įsikūrusiame kaimelyje su pilimi, statyta dar viduramžiais. Staliukai ir kėdės, kur skaitytume, o gal gurkšnotume šaltą gérinį, arba pasakotume vienas kitam gyvenimo nuotrupas iš praeities, grimzdami į visiško pasitenkinimo būseną.

– Ką manote? – paklausė agentas.

Domas man pritariamai mirktelėjo.

– Neapsisprendžiu, – pamelavo jis.

2

Benedikta slenka per pirmo aukšto kambarius, tarp senų kvapų: levandų dulkelius, užsilikusių stalčių kampučiuose, pušinės spintos dulkių sluoksnio, seniai užgesusio židinio suodžių ir dabartinio aštraus samanų kvapo, sklindančio nuo susidariusio drėgmės debesies virš rožinės spalvos plytelėmis klotų grindų bei stipraus vėlyvo pavasario gėlių aromato lauke.

Šie lankytojai čia pirmąkart. Ji įsitikinus, kad niekada anksčiau nėra jų mačiusi, vis dėlto užsimerkia ir mėgina nusiraminti, skaičiuoja įkvėpimus, létina kvépavimą, narsto savo atmintį, kad įsitikintų.

Keista, kad lankytojai spokso tiesiai į ją, taip įdėmiai, lyg nužiūrinėtų aplinką – kambarių kampus, suskilinėjusias lubas, sienų plyšius, tačiau jos buvimo jie nepripažsta. Visiška tyla, išskyrus kieme stovinčio katalpos medžio brazdenimą ir ką tik atvertos langinės, pro kurią patenka mirguliuojantis šviesos ruožas, girgždesj.

Dar kiek pasėdėsiu, galvoja Benedikta. Stebēsiu, ką jie darys toliau.

Kvėpuok. Giliai kvėpuok.